

Tukiperhetoiminnan periaatteet

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen
lastensuojelun perhehoidon
erityisyksikkö Pihlaja

Voimassa 1.1.2019 alkaen / päivitetty 1.1.2023.
Julkaisija: Perhehoitoyksikkö Pihlaja

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Tukiperhetoiminta sosiaalipalveluna	4
2.1	Tukiperhetoiminnan tarkoitus ja tavoite	4
2.2	Tukiperhetoiminnan saamisen edellytykset	5
3	Hoidettavien määrä ja tukiperheen hyväksymisen edellytykset	6
3.1	Hoidettavien määrä	6
3.2	Tukiperhe	7
4	Tukiperheen valmennus ja arviointi	8
4.1	Tukiperhevalmennus	8
4.2	Läheisverkoston valmennus ja arviointi	9
4.3	Perheselvitys	9
5	Tukiperhetoiminnan prosessi	9
5.1	Tukiperhepaikan hakeminen ja välitys	9
5.2	Tukiperhehakemuksen voimassaolo	10
6	Tukiperhetoimintaa määrittävät sopimukset, suunnitelma ja valvonta	10
6.1	Tukiperhepalvelun arviointi	10
6.2	Tukiperhesopimus	10
6.2.1	Tukiperhesopimuksen sisältö	11
6.2.2	Sopimuksen voimassaoloaika	11
6.2.3	Irtisanominen ja purkaminen	11
6.3	Tukiperhetoiminnan valvonta	12
6.4	Perhehoitajarekisteri	12
7	Tukiperheen velvollisuudet	12
7.1	Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus	12
7.2	Ilmoitusvelvollisuus	13
7.3	Ilmoittamisvelvollisuus	13
7.4	Raportointivastuu	13
8	Tukiperheelle maksettavat korvaukset ja etuudet sekä verotus	14
8.1	Hoitopalkkio	14
8.1.1	Korotettu palkkio	14
8.1.2	Korotetun palkkion kriteerit	14
8.2	Kulukorvaus	15
8.3	Tukiperheelle maksettavat korvaukset tukiviikonlopun peruuntuessa	15
8.4	Verotus	15
9	Tukiperheen oikeudet ja sosiaaliturva	16

9.1	Tukiperheen oikeus saada lapsesta tietoa	16
9.2	Tukiperheen tapaturmavakuutus.....	16
10	Tukiperheen tuki	17
10.1	Yksilöllinen tuki	17
10.2	Ryhmämuotoinen tuki	17
11	Lapsi tukiperheessä	17
11.1	Lapsen lääkkeet ja reseptit	18
11.2	Lapsen vakuutukset ja sairastuminen.....	18
11.3	Lapsen kanssa matkustaminen.....	18
11.4	Sosiaalinen media	18

1 Johdanto

Perhehoitoyksikkö Pihlaja on Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen (Keusote) lastensuojelun perhehoidon erityisyksikkö, johon kuuluu Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula.

Tukiperhetoiminnan periaatteet sisältää tietoa tukiperhetoiminnan käytännöistä ja menettelytavoista sekä tuen muodoista. Tukiperhetoiminnan periaatteet on tarkoitettu perhehoitoyksikön työntekijöille, alueen työntekijöille sekä tukiperheille.

Pihlajassa tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori organisoii Keusoten vapaaehtoistoiminnan kautta järjestettävää lastensuojelun ja perhesosiaalityön tukiperhetoimintaa, koordinoi lasten tukiperhehakemuksia sekä toimii vastuutyöntekijänä Pihlajan tukiperheille.

Keusoten alueella on nimetty tukiperhetoiminnan yhdyshenkilöitä, jotka kehittävät alueen tukiperhetoimintaa. Yhdyshenkilöt ovat perhesosiaalityön erityissosiaaliohjaajia tai sosiaalityöntekijöitä. Yhdys-henkilöiden nimet annetaan tukiperheille siltä varalta, että lapsen asioista vastaava työntekijä vaihtuu, eikä tukiperheellä ole tietoa, kuka lapsen asioita hoitaa. Alueen tukiperhetoiminnan yhdyshenkilöt, perhesosiaalityön ja asiakasohjauksen esihenkilöt sekä lastensuojelun edustajat kokoontuvat muutaman kerran vuodessa kehittämään alueen tukiperhetoimintaa.

2 Tukiperhetoiminta sosiaalipalveluna

Tukiperhetoiminta on yksi sosiaalihuoltolain perusteella tarjottu sosiaalipalvelu erityistä tukea tarvitsevalle lapselle. Tukiperhe on erityisesti lapsen tukena hänen terveytensä ja kehityksensä turvaamiseksi. Tukiperheen tarpeen voi aiheuttaa lapsen erityishoidettavuus, maahanmuuttajatausta/kulttuuriin sopeutuminen, lapsen perhettä äkillisesti kohdannut kriisi tai perheen muu vaikea elämäntilanne, jolloin lapsi tarvitsee korvaavaa hoitoa perheympäristössä. Tukiperhetoiminta toteutetaan Pihlajassa vapaaehtoisten tukiperheiden toimesta.

Mikäli Pihlajasta ei löydy tukiperhettä, lapsen asioista vastaava työntekijä huolehtii mahdollisesta ostopalvelusta itsenäisesti yhdessä lastensuojelun tai perhesosiaalipalveluiden esihenkilöiden kanssa. Pihlaja ei hae lapselle tukiperhettä yksityisten palveluntuottajien kautta.

2.1 Tukiperhetoiminnan tarkoitus ja tavoite

Tukiperhetoiminnan tavoitteena on mahdollisuus muodostaa nykyisten ihmissuhteiden rinnalle läheisiä ihmissuhteita sekä korvaavia kokemuksia perheympäristössä.

Tukiperhetoiminta pyrkii edistämään lapsen hyvinvointia sekä tukemaan kasvua ja kehitystä.

Tukiperhetoiminta on tarkoitettu alle 18-vuotiaille lapsille. Pääsääntöisesti tukiperhepalvelu aloitetaan yli 3-vuotiaille. Erityisesti lastensuojelussa voi tulla tarve alle 3-vuotiaiden tukiperhetarpeesta. Mikäli lapsen tilanne kotona on epävakaa, voidaan tukiperhettä poikkeustilanteissa tarjota myös alle 3-vuotiaille lapsille. Tällöin tukiperhettä haetaan ensisijaisesti Pihlajasta kuten muillekin lapsille.

Tukiperhetoiminta on määräaikaista, enintään 1 vuosi kerrallaan. Lapsi käy tukiperheessä pääsääntöisesti yhtenä viikonloppuna kuukaudessa ja mahdollisuuksien mukaan pidemmällä lomilla. Poikkeustilanteissa lapsi voi olla tukiperheessä kahtena viikonloppuna kuukaudessa, mikäli lapsen sosiaalityöntekijä arvioi lapsella olevan vaikeampi elämäntilanne ja tukiperheelle sopii tiheämpi tapaamissuunnitelma. Lapsi voi olla tukiperheessä myös harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Tukiperhetoiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Palvelu tulee kirjata lapsen asiakassuunnitelmaan ja/tai palvelutarpeen arvioon. Toiminnalle asetetaan selkeät ja konkreettiset tavoitteet sekä keinot, joiden toteutumista voidaan seurata ja arvioida.

Tukiperhetoiminta voi kestää jopa useita vuosia, mahdollisesti 3–5 vuotta. Tukiperhepalvelua arvioidaan vuosittain, onko tukiperhetarve edelleen ajankohtainen.

2.2 Tukiperhetoiminnan saamisen edellytykset

Keusotessa on linjattu tukiperheen saamisen kriteerit ostopalveluiden osalta (Keusoten sisäinen dokumentti). Koska Pihlajan tukiperhetoiminta on Keusoten omaa palvelua, tulee ensisijaisesti tukiperhettä hakea lastensuojelun ja perhesosiaalityön asiakkaille Pihlajan kautta. Tukiperheen saamisen kriteerit ovat samankaltaiset myös Pihlajan kautta haettaessa. Omaishoitajan vapaiden ajaksi mahdollista tukiperhettä haetaan vammaispalveluiden kautta.

Tukiperhepalvelu on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää palvelua. Tukiperhetoiminnalla ennaltaehkäistään esimerkiksi vanhemman uupumista, lapsen sijoitustarvetta tai lastensuojelun asiakkuutta. Tukiperhetoiminnalla ennaltaehkäistään muun muassa lapsen itsetunnon heikentymistä sekä terveyden tai kehityksen vaarantumista. Korjaavana tukitoimena tukiperhetoiminta mahdollistaa lapselle turvallisemman kasvuympäristön, jaksavat aikuiset ja aikuisen huomiota, enemmän virikkeitä tai rauhallisempia viikonloppuja.

Tukiperhepalvelua mietittäessä tulee ensisijaisesti kiinnittää huomiota, miten palvelu vaikuttaa lapsen ja vanhemman väliseen kiintymyssuhteen laatuun sekä lapsen arjen rytmiin ja rikkonaisuuteen. Lapsella on oikeus pysyvyyteen ja vakaisiin olosuhteisiin. Tukiperhepalvelua arvioidaessa huomioidaan, ettei lapsen oikeus pysyvyyteen ja vakaisiin olosuhteisiin vaarannu.

Tukiperheen voi saada:

- Lapsi, joka asuu vanhempiensa kanssa, mutta perheen vanhemmat tai toinen vanhempi ei kykene vastaamaan lapsen perushoidosta ja huolenpidosta, perheessä on päihde- tai mielenterveysongelmia tai vakavia vuorovaikutushaasteita, jotka aiheuttavat lapsen terveyden tai kehityksen vaarantumisen.
- lapsi, joka asuu yhden vanhemman kanssa, mutta lapsi ei käy säännöllisesti etävanhemman luona ja lapsen lähivanhemmalla on arjenhaasteita, jotka vaikuttavat kykyyn vastata lapsen huolenpidosta.

Tukiperhetoiminta ei pääsääntöisesti sovellu lapselle, jos

- lapsi asuu vuoroviikoin kahden vanhemman luona
- lapsi käy etävanhemman luona säännöllisesti 1 tai 2 viikonloppua kuukaudessa

3 Hoidettavien määrä ja tukiperheen hyväksymisen edellytykset

Pihlaja hyväksyy uudet tukiperheet ja välittää tukiperheitä alueella asuvien lasten työntekijöille. Välityksessä otetaan huomioon lapsen ja hänen perheensä toive tukiperhepaikasta, lapsen työntekijän näkemys sopivasta perheestä sekä tukiperheen valmiudet ja toiveet tukiperheeseen tulevasta lapsesta.

3.1 Hoidettavien määrä

Tukiperhettä tarvitsevat lapset ovat erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja tarvitsevat yksilöllistä huomiota, joten Keusoten lastensuojelun tulosaluekokous yhdessä perhesosiaalityön esihenkilöiden kanssa on määritellyt tukiperheessä olevien lasten määrät. Tapauskohtaista harkintaa voidaan käyttää tilanteessa, jossa on kyse sisaruksista. Jotta lapsilla on mahdollisuus saada tukiperheessä yksilöllistä huomiota, tukiperheessä voi olla tukiperheviikonlopun/päivän aikana samanaikaisesti hoidettavana:

- enimmillään 3 tuettavaa lasta/yhden vanhemman perhe **tai**
- enimmillään 4 tuettavaa lasta/kahden vanhemman perhe **ja**
- Tukiperheessä voi olla hoidettavana **enintään 5 lasta**. Määrään lasketaan tuettavat lapset, perheen omat alle kouluikäiset lapset ja perheessä mahdollisesti asuvat erityishoidettavat.

3.2 Tukiperhe

Tukiperheeksi haluavalle tulee antaa riittävästi tietoa tukiperhetoiminnasta. Tukiperhetoiminta on koko perheen yhteinen asia, joten koko perheen tulee hyväksyä ajatus tukiperheeksi ryhtymisestä. Mikäli tukiperheeksi haluaa ryhtyä henkilö, joka asuu yhteisössä, yhteisön kaikista aikuisista pyydetään suostumuksella rikosrekisteriote sekä kunnan lausunto ja jokainen henkilö tavataan. Myös tukiperheessä asuvista muista aikuisista pyydetään rikosrekisteriote ja kunnan lausunto suostumuksella ja jokainen henkilö tavataan. Pihlajan ohjausryhmä on laatinut seuraavat kriteerit tukiperheenä toimimiseen.

Tukiperheenä voi toimia:

- Täysi-ikäinen
- Henkilö/henkilöt, jotka ovat valmennettuja tehtävään
- Pariskunta tai yksinasuva
- Perhe, jonka kasvuympäristö on lapsiystävällinen
- Perhe, jolla on aikaa, halua ja kykyä toimia lasten kanssa
- Perhe, jonka elämäntilanne ja parisuhde on vakaa

Tukiperhetoiminnan esteet

Esteet ryhtyä tukiperheeksi:

- akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- akuutti/toistuva/pitkäaikainen perhesosiaalityön asiakkuus
- akuutti/toistuva/pitkäaikainen päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- akuutti huoltajuuskiista
- kriisi omassa elämäntilanteessa
- vakava sairaus perheessä
- arjenhallinnan vaikeudet perheessä

Ennen toiminnan aloittamista tarkistetaan:

- Mahdolliset lastensuojelun, perhesosiaalityön, aikuissosiaalityön ja perheoikeudellisen yksikön asiakastiedot perheestä

- Rikosrekisteriote alle 18-vuotiaiden kanssa työskenteleviltä (Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä)
- Tarvittaessa henkilöltä pyydetään tarkempia hoitavan lääkärin/hoitajan/terapeutin lausuntoja
- Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta (sijoittajakunnat, palveluiden järjestäjät) kysytään yhteistyökokemuksista.

Maantieteelliset etäisyydet

Tukiperhe sitoutuu tarvittaessa kuljettamaan lasta ja osallistumaan yhteisiin neuvotteluihin. Yleensä tukiperheet sijaitsevat tukilapsen kodista enimmillään 70 km etäisyydellä.

Perheen keskittyminen tiettyyn toimintaan

Tukiperhe toimii pääsääntöisesti ainoastaan tukiperheenä, joten yhtäaikaista eri toimeksiantoja (sijaisperhe ja tukiperhe) harkitaan huolellisesti. Mikäli perhe toimii vastaanottoperheenä, tukiperhetoiminnan kautta hoidettavat lapset lasketaan perhehoidon hoidettavien lukumäärään.

Pitkään tukiperheenä samalle lapselle toiminut perhe voi ryhtyä pitkäaikaiseksi sijaisperheeksi lapselle, jos lapsen tilanne vaatii sijoitusta ja perhe arvioidaan valmennuksen kautta soveltuvaksi sijaisperheeksi. Tukiperhesuhde voidaan tällöin muuttaa toimeksiantosuhteiseksi perhehoidoksi. Mikäli lapsen asioita hoitava alue sijoittaa lapsen lyhytaikaisesti tukiperheeseen, vastuu sopimuksesta ja sen tuomista velvoitteista jää lapsen asioita hoitavalle alueelle. Läheisverkostoon asuttamisesta on tehty erillinen Keusoten sisäinen ohje.

4 Tukiperheen valmennus ja arviointi

4.1 Tukiperhevalmennus

Perhehoitoyksikkö järjestää tukiperhetoiminnasta kiinnostuneille perheille valmennuksen. Jokainen uusi tukiperheeksi ryhtyvä osallistuu valmennukseen. Jos perheessä on kaksi vanhempaa, molemmat aikuiset valmennetaan tehtävään, eikä tukiperheenä voi silloin toimia yksin. Tukiperhevalmennus on prosessi, jonka aikana sekä perhe että kouluttajat voivat arvioida perheen valmiuksia ja halukkuutta ryhtyä tukiperheeksi. Perhe arvioi valmennuksen aikana myös omia mahdollisuuksia sitoutua toimintaan.

Perhehoitoyksikkö Pihlaja järjestää vähintään 2–3 tukiperhevalmennusta vuosittain. Tukiperhevalmennuksen kesto on noin 12 h ja se käsittää 4 ryhmätapaamista.

4.2 Läheisverkoston valmennus ja arviointi

Pääsääntöisesti lapsen lähisukulainen (isovanhemmat, sisarukset) ei voi toimia tukiperheenä. Mikäli lapsen ja perheen tilanteen kannalta on suositeltavaa, voidaan lapselle tutun perheen kanssa tehdä tukiperhesopimus. Tällöin tukiperheeksi ryhtyvä käy ryhmämuotoisen tukiperhevalmennuksen, kuten muutkin tukiperheeksi ryhtyvät.

Mahdollisen sopivan perheen löydyttyä Pihlajasta selvitetään, onko perheen kohdalla olemassa esteitä tukiperheenä toimimiseen. Valmennuksen aikana myös työntekijät arvioivat läheisverkostotukiperhetoiminnan mahdollisuutta. Vasta valmennuksen jälkeen läheisverkostotukiperhe tekee päätöksensä ryhtymisestään tukiperheeksi.

4.3 Perheselvitys

Ennen tukiperhevalmennusta tai sen jälkeen perhettä tavataan heidän kotonaan, jossa arvioidaan koko perheen ja kodin olosuhteiden soveltuvuutta tukiperhetoimintaan. Tarvittaessa perhettä tavataan uudestaan Pihlajan toimitiloissa. Perheselvitys tehdään kaikille perheille, jotka haluavat ryhtyä tukiperheeksi. Perheen vanhempien ja tukiperheen kodissa asuvien aikuisten osalta pyydetään rikosrekisteriotteet. Perheselvityksen tekee tarvittaessa työpari Pihlajasta. Läheisverkoston perheselvitys tehdään yhdessä lapsen asioita hoitavan työntekijän kanssa.

5 Tukiperhetoiminnan prosessi

5.1 Tukiperhepaikan hakeminen ja välitys

Pihlaja rekrytoi ja valmentaa tukiperheeksi haluavia perheitä. Alueen perhesosiaalityön työntekijä tai lastensuojelun sosiaalityöntekijä arvioi asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa, että lapsi tarvitsee tukiperhettä. Keusotessa tukiperhettä haetaan ensisijaisesti Pihlajan kautta. Lapsen asioista vastaava työntekijä tekee tukiperhehakemuksen yhdessä lapsen huoltajien kanssa sopivan tukiperheen etsimistä varten Pihlajaan. Pihlajan palvelukoordinaattori tallentaa hakemuksen Pihlajan asiakastietojärjestelmä Efficaan hakemusten tilastoimiseksi ja hallinnoimiseksi.

Pihlajassa hakemus käsitellään ja valitaan lapselle sopiva tukiperhe. Tukiperheeseen otetaan yhteyttä ja esitellään lapsi heille. Jos tukiperhe on valmis vastaanottamaan lapsen, Pihlajan työntekijä ottaa yhteyttä tilauksen tehneeseen työntekijään ja esittelee mahdollisen tukiperheen. Pihlajan työntekijä huolehtii lapsen perheen ja tukiperheen tutustumistapaamisista ja tukisuhteen aloittamisesta yhdessä alueen työntekijän kanssa. Tukiperhetoiminnan alkaessa järjestetään aloituspalaveri, jossa ovat paikalla lapsen huoltajat, tuleva tukiperhe ja mahdolliset muut henkilöt ja käydään läpi tukiperhetoiminnan tavoitteet ja käytännön asiat. Aloituspalaveri voi olla ensin aikuisten kesken ilman lasta tai

lapsi voi olla ensimmäisessä tapaamisessa mukana. Aloituspalaveri järjestetään usein tukiperheen kotona tai lapsen kotikunnan sosiaalitoimistolla.

Lapsen asioita hoitavalla alueella tehdään päätös tukiperhetoiminnan aloittamisesta, jonka perusteella Pihlajan tukiperhetoiminnan vastaava työntekijä tekee perheen kanssa tukiperhesopimuksen. Pihlajan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori näkee lapsen tukiperhepäätöksen Keusoten asiakastietojärjestelmistä.

5.2 Tukiperhehakemuksen voimassaolo

Mikäli lapsen tai hänen perheensä tukiperhetarve raukeaa ennen sopivan tukiperheen löytymistä, alueen työntekijä peruu hakemuksen.

Lapsella ja hänen huoltajillaan on oikeus saada lapsen asioita hoitavalta alueelta päätös palvelun toteutumisesta 3 kk:n kuluttua asian vireille tulosta. Aika voi olla tätä pidempi, jos asian selvittäminen erityisestä syystä vaatii pidempää käsittelyaikaa. Mikäli Pihlajasta ei löydy sopivaa tukiperhettä 6 kuukauden aikana, lapsen työntekijä voi selvittää ostopalvelun kautta lapselle tukiperhettä, mikäli ostopalvelun kriteerit täyttyvät.

6 Tukiperhetoimintaa määrittävät sopimukset, suunnitelma ja valvonta

6.1 Tukiperhepalvelun arviointi

Lapset, joille myönnetään tukiperhe, ovat lastensuojelun tai perhesosiaalityön asiakkaita. Tukiperheessä käyvästä lapsesta tehdään asiakassuunnitelma ja se tarkistetaan säännöllisesti. Tukiperheiden toivotaan osallistuvan lapsen asiakassuunnitelmanneuvotteluun tarvittaessa. Asiakassuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Asiakassuunnitelman perusteella alueella tehdään päätös tukiperhepalvelun jatkosta ja kopio tukiperhepäätöksestä lähetetään lapsen huoltajille sekä tarvittaessa tukiperheelle. Pihlajan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori näkee päätöksen Keusoten asiakastietojärjestelmistä.

6.2 Tukiperhesopimus

Tukiperhetoiminnan tavoite on olla pitkäaikainen suhde lapsen ja tukiperheen välillä, mutta lapsen tukiperhetarvetta arvioidaan säännöllisesti, joten päätös lapsen tukiperhepalvelusta tehdään alueella enintään vuodeksi kerrallaan. Tukiperhetoiminnan enimmäiskesto Keusotessa ei ole määritelty.

Tukiperhesopimus tehdään perheen kanssa tukisuhteen alkaessa, kun tukiperhetoiminnasta on tehty päätös asiakastietojärjestelmään. Sopimus tehdään jokaisen tukiperheeseen tulevan lapsen osalta erikseen. Tukiperhesopimus on tukiperheshoidon keskeinen asiakirja, jossa tukiperhe ja Perhehoitoyksikkö Pihlaja sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet.

6.2.1 Tukiperhesopimuksen sisältö

- Sopijaosapuolet
- Tukiperheessä oleva henkilö
- Lapsen asioita hoitava henkilö alueella
- Palkkionsaaja
- Tukiperheelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvausten määrä
- Erityisten kustannusten korvaaminen Pihlajan toimintaohjeen mukaisesti
- Tukiperheessä olevan lapsen oikeudet
- Tukiperheen velvoitteet
- Tukiperheen vaitiolovelvollisuus ja salassapito
- Tukiperheen vakuutusasiat
- Tukiperheen tuki sekä perheen yhdyshenkilö Pihlajassa
- Tukiperheelle tarjottava koulutus ja valmennus sekä niiden toteuttaminen
- Sopimuksen voimassaoloaika
- Tapaamissuunnitelma
- Tukiperhesopimuksen irtisanominen
- Allekirjoitukset

Palkkio, kulukorvaus ja kilometrikorvaukset maksetaan lapsikohtaisesti tukiperheen toiselle vanhemmalle. Sopimuksen allekirjoittavat perheen molemmat puoliset.

6.2.2 Sopimuksen voimassaoloaika

Lapsen tukiperhepalvelusta tehdään päätös lastensuojelussa tai perhesosiaalityössä. Päätös tukiperhepalvelusta tehdään määräaikaisesti enintään vuodeksi kerrallaan. Tukiperhesopimukseen ei merkitä päättymispäivää ja se on voimassa niin kauan, kun päätös on voimassa. Mikäli tukiperhepäätöksen sisältö muuttuu tapaamissuunnitelman tai palkkioiden osalta, tehdään tukiperheen kanssa uusi sopimus päätöksen mukaisesti.

6.2.3 Irtisanominen ja purkaminen

Mikäli tukiperhe joutuu lopettamaan tukiperhetoiminnan ennen päätöksen umpeutumista, perhe ilmoittaa asiasta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Perhehoitoyksikkö Pihlajaan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattorille ja lapsen asioita hoitavalle alueelle lapsen työntekijälle. Kun tukiperhepalvelu perheessä päättyy, varataan aikaa lopetustyöskentelylle mahdollisuuksien mukaan 3–6 kuukautta, jotta tukiperhesuhde lapsen ja tukiperheen välillä ei lopu liian äkillisesti. Yhdessä sovitaan, kuka kertoo asiasta lapsen huoltajalle, tukiperhe vai Keusoten työntekijä. Lapsen muuttaessa toiselle

paikkakunnalle, tukiperhepalvelun tarve arvioidaan lapsen uudessa kotikunnassa. Mikäli kunta sijaitsee Pihlajan alueen ulkopuolella, kyseisen lapsen tukiperhesopimus raukeaa Pihlajassa.

Jos tukiperhe tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos asiassa ei päästä yhteiseen ymmärrykseen tukiperheen, lasten huoltajien sekä tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattorin kanssa, tukiperhepalvelu voidaan päättää kunnan toimesta välittömästi.

6.3 Tukiperhetoiminnan valvonta

Tukiperhehoidon valvontatehtävä jakautuu lapsen asioita hoitavalle taholle ja Pihlajaan. Tukiperhetoiminnan valvonta kuuluu osana työntekijöiden työtehtäviin. Pihlaja vastaa ennakkolisesta valvonnasta: tukiperheiden valmennuksesta ja perheselvityksestä, tukiperheiden hyväksymisestä ja sopivan perheen valinnasta tukiperhettä tarvitsevalle lapselle sekä tukiperheelle annettavasta tuesta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä vastaa tukiperhepalvelun päätöksestä sekä siitä, että lapsi saa muut tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Tukiperhesopimuksen mukanaan tuomista velvoitteista vastaa sopijaosapuolena Pihlaja sekä lapsen asioita hoitava taho.

Tilanteessa, jossa tukiperheessä käyvästä lapsesta on tehty esimerkiksi lastensuojeluilmoitus liittyen tukiperheeseen tai jollekin osapuolelle on syntynyt huoli lapsen olosuhteista tukiperheen kodissa, tehdään valvontakäynti kyseiseen tukiperheeseen. Työparina valvontakäynnillä ovat lapsen asioita hoitava työntekijä alueelta ja tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori.

6.4 Perhehoitajarekisteri

Pihlaja ylläpitää perhehoitajarekisteriä, johon jokainen Pihlajaan perhehoitajaksi tai tukiperheeksi hakeutuva lisätään. Pihlajassa on käytössään sähköinen Effic-asiakastietojärjestelmä. Keusote vastaa rekisteriselosteen laatimisesta ja saatavilla pidosta.

7 Tukiperheen velvollisuudet

7.1 Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus

Tukiperheellä on oikeus saada hoidettavasta lapsesta kaikki tarpeellinen tieto tukiperhetoiminnan toteuttamiseksi. Tukiperhettä sitoo vaitiovelvollisuus ja asiakirjasalaisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000 14 §, 15 §). Tukiperhe ei voi antaa tuettavasta lapsesta ja hänen perheestään tietoja sivullisille tukisuhteen aikana tai sen päätyttyä. Tukiperhe ei myöskään saa käyttää saamiaan tietoja

oman tai toisen hyödyksi tai vahingoksi. Perhehoitoyksikön tukiperheet allekirjoittavat vaitiolositoumuksen ennen tukisuhteen aloittamista.

Tukiperheen tulee säilyttää kaikki lapseen liittyvät asiakirjat lukitussa paikassa. Tukiperhesuhteen päätyttyä nämä asiakirjat tulee hävittää asianmukaisesti, esimerkiksi palauttamalla ne lapsen asioita hoitavan alueen sosiaalitoimeen.

7.2 Ilmoitusvelvollisuus

Tukiperheellä on tukiperhesopimuksen myötä lain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelulain nojalla, mikäli tukiperheellä nousee huoli lapsen terveyden tai kehityksen vaarantumisesta joko itsestä tai perheestä johtuvista seikoista. Tukiperhe tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen lapsen asioista vastaavalle työntekijälle tai tarvittaessa sosiaalipäivystykseen iltaisin ja viikonloppuisin. Keski-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystykseen saa yhteyden hätänumeron 112 kautta tai soittamalla numeroon: 019 711 0721.

Tukiperhe voi tehdä huoli-ilmoituksen lapsesta myös sosiaalihuoltolain nojalla, vaikka huoli ei olisi akuutti. Tällöin kannattaa pyytää suostumus yhteydenoton tekemiseen huoltajalta tuen tarpeen arvioimiseksi. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen virka-aikaiseen sosiaalipäivystykseen saa yhteyden soittamalla numeroon: 019 226 0400.

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä myös sähköisesti osoitteessa www.keusote.fi.

7.3 Ilmoittamisvelvollisuus

Tukiperhe on velvollinen ilmoittamaan tukiperheessä tapahtuneista muutoksista lapsen työntekijälle, joka on tehnyt päätöksen lapsen tukiperhepalvelusta sekä Pihlajaan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattorille. Jotta Pihlajassa voidaan varmistaa tukiperhetoiminnan valvontavastuu, tukiperheen on ilmoitettava, jos perheeseen sijoitetaan uusia lapsia, heille aloitetaan uusia tukisuhteita muun toimijan kanssa, tukiperheen elämässä ja hänen perheessään tapahtuu elämänmuutoksia (esimerkiksi vakava sairastuminen, parisuhteen muutokset, muutto, biologisen lapsen syntymä tai perheenjäsenen kuolema). Tukiperheessä olevan lapsen tapaturmista, väkivallanteosta tai muista vahingoista tulee aina ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle työntekijälle ja tarvittaessa Pihlajaan.

7.4 Raportointivastuu

Tukiperhetoiminta on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua, joten tukiperheillä on velvollisuus raportoida tukitapaamisista. Jotta lapsen työntekijä pystyy arvioimaan lapsen tilannetta kokonaisvaltaisesti, tukiperhe toimittaa raportin lapsesta kolmen kuukauden välein. Lapsen huoltajalla on oikeus nähdä lasta koskevat asiakirjat pyydettyä ja aloituspalaverissa käydään läpi tukiperheen rooli tukiperhepalvelun aikana. Raportti

tehdään lapsikohtaisesti sähköisen järjestelmän kautta, jonne tukiperhe kirjautuu pankkitunnuksilla. Pihlajan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori tallentaa raportin lapsen asiakastietojärjestelmään Keusotessa. Mikäli tukiperhe tekee raportin paperilla, raportti lähetetään Perhehoitoyksikkö Pihlajaan ja raportti skannataan lapsen asiakastietojärjestelmään Pihlajan toimesta.

8 Tukiperheelle maksettavat korvaukset ja etuudet sekä verotus

Pihlajalla on yhtenäiset palkkiot ja kulukorvaukset kaikkien yksikköön kuuluvien kuntien kesken. Palkkiot ja kulukorvaukset vahvistetaan vuosittain Keusoten aluehallituksessa.

Tukiperhe ilmoittaa toteutuneet päivät Pihlajaan omalla lomakkeella joko sähköisen järjestelmän kautta tai paperilomakkeella. Ilmoituksen perusteella tukiperheelle maksetaan palkkio ja kulukorvaus sekä km-korvaus takautuvasti. Maksupäivä on kuukauden viimeinen arkipäivä ja palkkalaskelma tulee verkkopankkiin.

8.1 Hoitopalkkio

Vaikka tukiperhetoiminta toteutetaan vapaaehtoisten henkilöiden toimesta, Pihlaja maksaa tukiperheille hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Hoitopalkkio on korvausta tukiperheessä käyvän lapsen hoitamisesta. Hoitopalkkio ei ole palkkaa vaan työkorvausta.

8.1.1 Korotettu palkkio

Lapsen hoidosta voidaan maksaa korotettua palkkiota hoidon erityisen vaativuuden ja sitovuuden takia. Korotetun palkkion saaminen edellyttää, että tukiperheelle aiheutuu tavallista suurempaa vaativuutta ja sidonnaisuutta lapsen hoidosta ja huolenpidosta verrattuna vastaavan ikäiseen terveeseen tai erityistä tukea tarvitsevaan lapseen.

Korotettu palkkio on harkinnanvarainen tuki. Pihlajan palvelukoordinaattori yhdessä lapsen asioista vastaavan työntekijän kanssa määrittelee, maksetaanko lapsesta korotettua palkkiota. Lapsen hoidon vaativuus ja sitovuus eivät aina ole todettavissa ja arvioitavissa tukiperhetoiminnan alkaessa sopimusta tehtäessä. Lapsen erityishoidettavuutta tarkastellaan pitkin lapsen tukiperhepalvelua ja tarvittaessa tehdään uusi sopimus korotetusta palkkiosta. Korotettu palkkio voidaan myöntää perheelle myös takautuvasti.

8.1.2 Korotetun palkkion kriteerit

Työntekijöiden arvioidessa korotettua palkkioita selvitetään muun muassa lapsen mahdollisesti saama Kelan vammaistuki ja sen taso. Kelan maksama vammaistuki on porrastettu kolmeen ryhmään lapsen tarvitseman erityishoidon perusteella: perusvammaistuki, korotettu vammaistuki ja ylin vammaistuki. Tukiperheelle voidaan

maksaa korotettua palkkiota esimerkiksi silloin, kun lapsesta on myönnetty huoltajalle korotettua tai ylintä vammaistukea, lapsi on vähintään kahden lapsen paikalla päivähoitossa tai muusta erityisestä syystä. Korotetun palkkion myöntämistä arvioitaessa tulee ottaa huomioon, kuinka lapsen hoito työllistää tukiperhettä. Lapsen mahdolliset diagnoosit eivät määrittele korotettua palkkiota.

8.2 Kulukorvaus

Kulukorvauksella katetaan tukiperheessä käyvistä lapsesta aiheutuvia kustannuksia, eikä tukiperheelle makseta erikseen lapsesta aiheutuneita kuluja, kuten pääsylippuja tai harrastuskuluja.

Kulukorvauksen lisäksi erikseen korvataan:

- Lapsen tutustuminen tulevaan tukiperheeseen: lapsen viettämät päivät korvataan mahdolliselle tulevalle tukiperheelle, mikäli lapsen huoltaja tai muu hoitaja ei ole paikalla.
- Ei-tavanomaiset menot, kuten sairaanhoidosta aiheutuneet yllättävät kulut tms.

Lapsesta aiheutuneet kustannukset kuuluvat yleensä lapsen huoltajalle.

Tukiperhetoiminnan matkakorvaukset korvataan valtion matkustussäännön mukaisesti.

- Lapsen hausta ja viennistä aiheutuneet kulut lapsen kodin ja tukiperheen kodin välillä maksetaan tukiperheelle.
- Matkakustannukset asiakassuunnitelmaneuvoitteluihin maksetaan tukiperheelle.
- Lapsen tutustuminen tulevaan tukiperheeseen: tulevalle tukiperheelle maksetaan kilometrit tutustumiseen liittyviin ajoihin.

8.3 Tukiperheelle maksettavat korvaukset tukiviikonlopun peruuntuessa

Tukiperheelle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta vain niiltä päiviltä, kun lapsi on ollut hoidossa tukiperheessä. Mikäli tukiperhevanhempi tai lapsi sairastuu kesken tukiperheviikonlopun ja lapsen hoito keskeytyy, palkkio ja kulukorvaus maksetaan vain niiltä päiviltä, kun lapsi on ollut tukiperheessä hoidossa. Mikäli lapsen tulo tukiperheeseen peruuntuu, palkkiota ja kulukorvausta ei makseta.

8.4 Verotus

Verottaja rinnastaa tukiperhetoiminnan perhehoitoon. Kaikki tukiperheelle maksetut korvaukset (palkkio, kulukorvaus, erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset) ovat veronalaisia (työkorvausta). Tukiperhe hankkii perhehoitajan verokortin ja toimittaa sen

palkkahallintoa hoitavaan Sarastiaan. Maksajan on toimitettava suorituksista ennakonpidätys perhehoitajan palkkiolle annetun verokortin mukaisesti, ellei saaja ole ennakkoperintärekisterissä. Maksaja ilmoittaa suoritukset tulorekisteriin, ellei saaja ole ennakkoperintärekisterissä.

Tukiperhe tarkistaa veroilmoituksen ja tekee tarvittaessa korjauksia. Veroilmoituksella näkyy automaattisesti kulukorvauksen suuruinen vähennys. Jos tukiperheelle on aiheutunut kuluja enemmän kuin on korvattu, voi tukiperhe vaihtoehtoisesti vaatia vähennettäväksi todellisten kulujen ja kulukorvauksen erotusta. Tällöin on esitettävä pyydettäessä selvitys kaikista kuluista, myös kulukorvaukseen sisältyvistä kuluista, joten kaikki tukiperhetoimintaan liittyvät kuitit on säilytettävä.

Erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset eivät tule veroilmoitukselle automaattisesti vähennykseksi, vaan kuluja on vaadittava vähennettäväksi itse. Vähennyksen määrä verottajalla voi olla eri kuin Pihlajassa maksettu määrä.

Tukiperheenä voi myös toimia toiminimellä tai ammatinharjoittajana. Toiminimellä toimiva tukiperhe maksaa itse ennakoveronsa ennakoverolipulla (Ennakoperintälaki 1996, 25.2 §). Verotuksen yhteydessä tukiperheeltä peritään palkkiosta sairauspäivärahamaksu, joka sisältyy ennakonpidätykseen (Sairausvakuutuslaki 2004) ja palkkion osalta työntekijän eläkevakuutusmaksu. Osakeyhtiön kautta ei voi toimia tukiperheenä.

Lisätietoa tukiperheiden ja perhehoitajan verotuksesta saa verottajan nettisivuilta. Tukiperhe voi pyytää Sarastialta ansioiden listausta edellisen vuoden tuloista veroilmoituksen tarkistamiseksi.

9 Tukiperheen oikeudet ja sosiaaliturva

9.1 Tukiperheen oikeus saada lapsesta tietoa

Jotta tukiperhe voi hoitaa lasta kyseisen lapsen edun mukaisesti, sosiaalihuollon järjestäjällä tai toteuttajalla on sosiaalihuollon asiakaslain mukaan oikeus antaa tukiperheeseen tulevasta lapsesta välttämättömiä tietoa tukiperheelle lapsen hyvän hoidon turvaamiseksi. (SHAL 17§)

9.2 Tukiperheen tapaturmavakuutus

Tukiperhepalvelua järjestävällä kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta vakuuttaa vapaaehtoistyössä olevia henkilöitä. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue ei ole vakuuttanut tukiperhettä tapaturman varalta.

10 Tukiperheen tuki

Perhehoitoyksikkö Pihlaja vastaa tukiperheiden tuesta lapsen tukiperhesuhteen aikana. Tukimuodot voidaan jakaa yksilölliseen tukeen ja ryhmämuotoiseen tukeen.

10.1 Yksilöllinen tuki

Tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori Pihlajassa toimii yhdyshenkilönä tukiperheasioissa. Perhe voi olla tarvittaessa yhteydessä työntekijään ja hakea tukea tukiperhesuhteeseen liittyvissä kysymyksissä. Mikäli tukiperhe on käynyt Pihlajan sijaisperheille suunnatun PRIDE-valmennuksen ja on aloittamassa myöhemmin Pihlajan kautta sijaisperhetoiminnan, pyritään tukiperhesuhteen aikana käymään tukiperheen kotona tukikäynnillä.

Pihlajasta tarjottavan tuen ohella tukiperheellä on kontakti lapsen asioista vastaavaan työntekijään ja lapselle järjestetään säännöllisesti asiakassuunnitelmanneuvottelu, johon tukiperheen toivotaan osallistuvan tarvittaessa. Tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori Pihlajasta osallistuu kunnassa järjestettäviin tukiperhepalavereihin tarvittaessa.

Tukisuhteeseen liittyvissä kriisitilanteissa tukiperheellä on mahdollisuus tavata tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattoria tarvittaessa.

10.2 Ryhmämuotoinen tuki

Tukiperheille tarjotaan Pihlajan toimesta **ryhmätoimintaa**, jossa tukiperhe saa vertaistukea ja apua tukiperhesuhteessa esille tuleviin haasteisiin. Tukiperheiden tapaamiset ovat mahdollisuuksien mukaan Pihlajan alueen eri kunnissa. Tukiperheiden tapaamiseen voidaan kutsua myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Pihlaja järjestää myös **täydennyskoulutusta** tukiperheille ja **virkestystä** perheille 1–2 kertaa vuodessa. Virkestys voi olla esimerkiksi yhteinen teatteriretki, urheilutapahtuma, huvipuisto, talvirieha, kesäpäivä, pikkujoulu ym.

11 Lapsi tukiperheessä

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen läsnä ollessa tulee välttää karkeaa kielenkäyttöä, liian kovia rangaistuksia tai asiattomia tekoja.

Tukiperheeltä edellytetään ehdotonta raittiutta alkoholin ja muiden päihteiden käytön suhteen siltä ajalta, kun lapsi on tukiperheessä eikä tukiperhe voi käyttää pienäkään määrää alkoholia tukiviikonlopun aikana. Mikäli tukiperheen vanhemmat tai muut henkilöt tupakoivat, sen tulee tapahtua ulkona eikä lasten lähettyvillä.

11.1 Lapsen lääkkeet ja reseptit

Mikäli lapsella on lääkkeitä, tulee tukiperheen hoitaa lapsen lääkitys reseptin mukaisesti. Mikäli tukiperhe on epävarma lapsen lääkkeiden antamisesta, kannattaa pyytää lapsen huoltajalta resepti nähtäväksi.

11.2 Lapsen vakuutukset ja sairastuminen

Tukiperhepalvelua järjestävällä kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta vakuuttaa tukiperheessä käyvää lasta. Lapsella saattaa kuitenkin huoltajien toimesta olla tapaturmavakuutus, josta kannattaa kysyä lapsen huoltajilta mahdollisten sairastapausten varalta. Mikäli lapsi sairastuu, tulee käyttää julkista terveydenhuoltoa, mikäli lapsella ei ole henkilökohtaista vakuutusta, koska kulut menevät lapsen huoltajalle maksettavaksi.

Tukiperheen on hyvä ottaa yhteyttä omaan vakuutusyhtiönsä ja tarkistaa, kattaako tukiperheen kotivakuutus tuettavan lapsen aiheuttamat tavaravahingot. Tukiperhe voi myös vakuuttaa erikseen omistamiaan arvokkaampia esineitä vahingon varalle. Pihlaja ei maksa lapsen aiheuttamia omaisuusvahinkoja eikä omavastuusuutta. Mahdollisen lapsen aiheuttaman vahingon vahingonkorvausvastuuta selvittäessä tarkastellaan tukiperheessä käyvän henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, tukiperheen vastuuta ja valvontavelvollisuutta hoidossaan olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta. Vahingonkorvausta voidaan myös sovittaa, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuus ja muut olosuhteet.

11.3 Lapsen kanssa matkustaminen

Mikäli tukiperhe matkustaa tukiperheessä käyvän lapsen kanssa ulkomaille, tulee tukiperheen hankkia lupa lapsen kuljettamiseen lapsen huoltajalta. Esimerkiksi laivayhtiöiden ja lentoyhtiöiden sivuilta voi löytää valmiita lomakepohjia lapsen matkustamiseen liittyen.

11.4 Sosiaalinen media

Tuettavien lasten askareita on kiva kuvata, mutta otathan huomioon, että myös alaikäisellä lapsella on oikeus yksityiselämän suojaan. Julkaistavissa kuvissa lapsi ei saa olla tunnistettava, eikä lapsen nimeä saa mainita. Myöskään esim. kasvojen päälle laitettava hymiö ei ole riittävä. Yksi tapa on rajata kuva niin, että lapsesta näkyy vain osa esim. jaloista. Lasten kuvien jako myös ryhmäviesteissä, esim. WhatsAppissa on kielletty.

Somessa kuvat säilyvät ikuisesti ja saattavat vaikuttaa lapsen elämään ja maineeseen myöhemmin. Tukiperheen tulee olla tarkka, koska hänen toimimisestaan tukiperheenä voidaan helposti päätellä, että kuvassa oleva henkilö on hoidettava ja siten sosiaalihuollon asiakas.